

Na cestě za příběhy – deník

15. 10. 2012 - pondělí

Odjíždíme od Masarykova gymnázia v plném počtu, konečně se všechno domluvilo se všemi. Na poslední chvíli ještě onemocněl Lukáš Bedecs, za něhož jede Nela Randová, která o tom, že bude příští týden trávit na projektovém dni v Německu, ještě v sobotu dopoledne nevěděla, rychlá odpolední domluva s Nelou a jejími rodiči...a jsme kompletní. Jedeme najatým tranzitem, do něhož se vejde právě akorát 18 lidí s řidičem. Po několika zdravotních a čerpacích zastávkách přijíždíme cca v 17:00 do Bremerhavenu, jsme přivítáni ve škole, hrajeme seznamovací hru, kdy je naším úkolem získat podpisy do tabulky, v níž jsou zaznamenány naše různé zájmy a potřeby, které jsme popsali předtím v dotaznících, které jsme odevzdávali. Shodujeme se na společném jednacím jazyku, který smaže případné komunikační rozdíly, kdy by německá strana byla „zvýhodněna“ použitím mateřštiny, tedy společná projektová komunikace se vede v angličtině, společně studentské dvojice komunikují, jak uznají za vhodné, já komunikuji německy, neb se svým druhým jazykem si tady ani neškrtnu, byť později zjišťuji, že Kristýnin manžel Michael, který pracuje v hamburské opeře, pochytil pár ruských slovíček od místních ruských imigrantů, Dokonce mi říká, že když byl malý, učil se tři roky rusky. V úterý u snídaně prohodíme pár ruských zdvořilostních frází.

Adaptační přivítání trvá asi hodinu, potom se rozjíždíme do svých hostitelských rodin. Nás ubytovává a hostí Kristýna Hegner, učitelka, která má na starosti německou skupinu z Gymnasia Geschwister Scholl, Jsme ubytováni společně s menší a o něco větší Markétkou a Kristýnou. Po večeri se jdeme projít po Bremerhavenu. Po vybombardování je město postaveno zcela nově, zůstal jen kostel, který jakoby zázrakem byl ničivé síly bombardování ušetřen.

Studentské reflexe:

Jan J.: *Osmihodinová přeprava dodávkou byla nakonec docela OK. Jen fakt nevím, kdo navrhoval ty sedačky. Podle mě můj zadek není tak velký...*

Markéta V.: *Cesta byla poměrně náročná, i přesto jsme však dojeli do zdárného cíle. Hned po první minutě v Bremerhavenu jsem zjistila, že dnes nemohu spát u své Němky Véronique, a tak jsem musela zůstat první noc společně s Markétkou a Kristýnou u paní učitelky Kristýny Hegner. Z počátku jsem z toho měla obavy, nakonec ale vše proběhlo v naprosté pohodě.*

Jan V.: *Po příšerné přepravě jsem byl velice pěkně přivítán hostitelskou rodinou a hned mi bylo jasné, že si budu dobře rozumět jak s hostitelkou, tak s jejími rodiči.*

Markéta H.: *Náročná a dlouhá cesta nakonec skončila, po rozpačitém přivítání jsem se seznámila s hostitelskou rodinou, jež se ukázala velice milou a naše soužití začalo velice dobře.*

Markéta K.: Hostitelská rodina na mě udělala moc dobrý dojem. Bydlím dnes spolu s Chi, Markét a panem A. u Kristýny. Je to velmi milá a hovorná paní, ráda se směje a je velmi sympatická... Jen mě trochu mrzí, že nemůžu spát u „mé“ Kiri.

Aleš: Upřímně, když jsem poprvé zahlédl svého hostitelského studenta, myslel jsem si, že to asi nepůjde, že si nebudeme rozumět, ale jak se nakonec ukázalo, mýlil jsem se, bezva nám to „klapalo“.

Sophia: Cesta v mikrobuse proběhla lépe, než jsem očekávala, když jsem autobus a pana řidiče poprvé uviděla. Do Německa jsme dorazili okolo páté hodiny a naši hostitelé na nás již čekali na parkovišti. I přivítání od německé rodiny bylo velmi přátelské.

Nela: V sobotu jsem ještě netušila, že pojedu do Německa, v neděli jsem rychle balila a v pondělí už jsme seděla v autobuse směr Bremerhaven. Když jsme poprvé uviděli německé studenty, vypadali jsme docela vyděšeně, asi jako oni. Naštěstí díky seznamovacím hrám opadl pocit nejistoty a my mohli vyrazit vstříc novému „domovu“.

Václav: Škola v Bremerhavenu vypadá jako obrovský betonový bunkr s hřištěm na dvorečku. Ohledně budovy jsem ostatně kladl jednu z prvních otázek, byla postavena v 70. letech v brutalistickém stylu. Výstižné. Od chvíle, kdy jsem do ní toho dne vstoupil, jsem začal přemýšlet, jestli se mi vlastně líbí nebo oškliví.

Petr: Upřímně netuším, proč lidem vadí mikrobusey. Člověk se v nich krásně vyspí, stačí jen polštář... Cesta však byla únavná, dlouhé přejezdy bych nepřál ani svému nejhoršímu nepříteli. Co se setkání s hostitelkou týče, bylo velice příjemné (kdo by také nechtěl, aby na něj při příjezdu autobusu čekala pěkná slečna, jejíž rodiče vás odvezou SUV Volvem?), poslední práce jejího otce byla šéfkuchař v luxusní restauraci, tudíž i úvodní hostina byla více než skvělá.

Linda: Svou Němku jsem poznala skoro hned, protože jsme si spolu předtím psaly. Už po pár minutách jsem zjistila, že si budeme rozumět.

Maruška: : Tak už jsme na cestě. Už po dvou hodinách jsem nevěděla, jak si mám sednout a to to mám vydržet ještě osm hodin?! Naštěstí s novými kamarády, které jsem před odjezdem neznala, máme hodně společných témat.

Barbara: Jediné, co si pamatuji z cesty, jsou nepohodlné sedačky. Na první pohled mi byla většina Němců sympatická, což se později naštěstí potvrdilo. Když jsem začala konverzovat se svojí Němkou, prozradila mi, že můj a její pokoj jsou ve sklepě. To mě trochu vystrašilo. Nakonec všechno dopadlo dobře, protože oba pokoje jsou nově zrekonstruované.

16. 10. 2012- úterý

Po snídani odjíždíme do školy na první projektový den. Před školou tradiční obrázek západních škol, všude zaparkovaná kola. Litujeme, že jezdit na kole do školy v Plzni je o poznání složitější a parkovat kola před školou je téměř nemožné. Jsme při pobřeží, tedy všude samá rovina, žádné kopečky neposkytují lidem výmluvu, prostě na kole to tady jezdí skoro samo. Přesto hostitelka Kristýna říká, že po ránu ve čtvrti, kde se blízko sebe nachází několik škol, dochází pravidelně k zácpě, aut, abychom si správně rozuměli.

Bohužel zjišťuji, že můj počítač má problém s připojením na internet. Snad se to zde podaří ve spolupráci s nějakým technikem vyřešit. Pokoušíme se o to, ale je docela problematické překládat odborné pokyny počítače do němčiny, po hodině snažení to vzdáváme a smířuji se s tím, že internet nemohu používat, musím si vystačit s mobilem připojeným na wi-fi. Práce máme dosti a program je do 16:00 každého dne naplněn projektovou činností.

Ráno pokračujeme seznamovací hrou, studenti dostávají na záda nálepky se jmény ostatních projektových spolupartnerů a jejich úkolem je na zádech přítele najít své jméno. Situace se komplikuje v momentě, kdy se všichni se zády přitisknutými ke stěnám plouží tak, aby nikdo neměl šanci objevit své jméno, někteří situaci řeší podivnými výkruty a fyzickými křecemi.

Wiebke představuje program dne. Potom se jednotlivé týmy odebírají k rannímu evaluačnímu povídání, kde si sdělujeme první zážitky s hostitelskými rodinami. Vše je v pohodě, jenom Barbaře bylo ve „sklepe“, kde spala, trochu zima. Obecně se shodujeme na tom, že je příjemné jezdit do školy na kole a že to bohužel u nás příliš nejde, jelikož se nehledají možnosti, kde zaparkovat kola u naší školy, stále chybějí bezpečné městské cyklostezky aj. Jinak jsme neměli žádný problém. Společně se domlouváme na drobné změně programu, zjistili jsme, že se zde nachází pozoruhodné Klimatické muzeum, kde je možné zažít pocity, které návštěvníka přesunou do různých klimatických pásem, tedy se společně domlouváme, že se do muzea půjdeme podívat. Prohlídka normálně trvá cca 4 hodiny, na to ale nemámev našem pracovním programu čas, ale hodinu ve svém odpočinkovém programu najdeme. Hrou ZIP ZAP, ZIP ZIP, ZAP ZAP se dále seznamujeme s našimi německými kamarády i s vlastními konverzačními schopnostmi.

Učíme se základní fráze, jimiž se opět seznamujeme, Češi šprechtí Němci ?? jak se to vůbec řekne ekvivalentem česky- čeští?, s potěšením zjišťujeme, že němčina nám nedělá problémy a z našich úst

zní celkem věrohodně. Zato Němci mají

problém s naším ř. Fráze jak se daří- dobře je komickým pokusem, jazykovým hlavolamem, který v mnoha podáních německých studentů je něco jako pokus proplutí nebezpečného území mezi Skyllou a Charybdou,

Dalším bodem programu je výtvarně zachytit naše stereotypní představy, které jednotlivé národy o sobě mají. Kreslíme typického Němce, snažíme se do kresby včlenit veškeré kulturní stereotypy a naše vnímání Němců. Německá

skupina opačně kreslí, jakou má tradiční představu o nás. Následně zjišťujeme, že čeští muži mají častěji dlouhé vlasy, obklopuje je hodně zvířat kolem rodinných domů, pijí vodku, pivo a bylinné likéry, zároveň se dozvídáme, že jsme senzibilní, příjemní a milí, jsme sportovně založení, je zmíněna naše láska k cestování a horám, ale především je oceněna krása našich děvčat.

Náš pohled na Němce- Bavorák se sklápěčkou v tradičních štrupnách, mozek rozdělený mezi Ossi a Wessi, odpovědnost vůči vlastním dějinám a z toho plynoucí odpovědnost vůči Evropě. Zdůrazňujeme religionizitu a respekt k pravidlům. Všímáme si i problému s imigrací, tedy nad hlavou Němce vlaje turecká vlajka. S kapsy trousíme eura. Snažíme se nakreslit, jak Němcům z kapes prší peníze, cenné devizy, - nyní EURA a snažíme se vysvětlit, že náš pohled

na Němce je pohledem na bohatšího příbuzného, z něhož my – ostatní Evropa, může věčně tahat finance na řešení problémů- třeba aktuálně řeckých. V ruce bavorská klobása a tuplák piva. Cestou do Bremerhavenu jsme míjeli mnoho větrných elektráren, a jelikož je v naší skupině několik enviromentalistů, upozorňujeme na důraz, který klade německá společnost na využití čistých energií. Zároveň je zmíněna ochota Němců platit, spojujeme ji s traumatem 2. světové války a motivem viny.

Společně zjišťujeme, že pohled malého na větší je v mnohém informovanější, ostatně máme k Bavorům a Sasům blíže, než mají pobřežní Němci zde k nám.

Následuje debata, kde si všímáme toho, podle čeho vnímáme lidi kolem sebe, snažíme se nalézat odpověď na to, jak stereotypy vznikají. Z čeho vzniká naše případná národní identita, tradice.

Vše, co jsme shrnuli, nyní zkoumáme pohledem černošské imigrantky. Pouštíme si film, kde černošská imigrantka hodnotí pohled na sebe samu většinovou společností.

Příběh o Gregorym, Thomasovi a Abigail, Jacku, Sindibadovi je základem ke hře, která má několik řešení. Naším úkolem je se skupinově poradit a vysvětlit, kdo je vinen konfliktem, který mezi danými postavami vznikl. I když jsme slyšeli stejný příběh, v hledání a pojmenování hlavního viníka konfliktu se naše skupiny tříští. Hledáme odpovědi na otázku, proč tomu tak je. Zjišťujeme, že pohled na „pravdu“ věcí, které zažíváme, může být dosti relativní. K pochopení ostatních názorů a řešení je nutné bedlivě naslouchat,

zároveň sami musíme co nejpečlivěji cizelovat vlastní argumentaci, která nás dovádí k našim hodnotícím tvrzením.

Následuje oběd v místní školní kuchyni, je zde pozoruhodný systém, o němž by se dalo říci, že studenti vaří studentům. V rámci školy totiž existuje Berufsschule, která připravuje studenty na budoucí povolání kuchaře. To, co se studenti učí, je nám servírováno na stůl. Strava zdravá, zeleninová. Jen nedovařené brambory jsou připomínkou toho, že mistr tesař se bude muset ještě učit. Zároveň je fajn, že studenti učňáku okamžitě od svých zákazníků získávají zpětnou vazbu - brambory jsou nedovařené, tedy bacha na to:), jinak příště nepřijdeme.

Odpoledne máme sraz v přístavišti a nalodíme se na vyhlídkovou loď, bohužel se zhoršuje počasí, tedy horní paluba, která je po bocích odkrytá a kam sem tam prší, i když je zastřešená, se pro nás brzo stává nehostinným územím. Jsme znaveni, vytrvalé soustředění na komunikaci ve dvou světových jazycích nám dává zabrat. Tak příjemné houpání a teplo v podpalubí většinu z nás ukolébá k spánku. Čerpáme

sílu na další jazykovou a historickou „zabíračku“. Celodenní soustředění na komunikaci ve dvou jazycích houpy hou..... Míjíme množství nákladních jeřábů, jen málokteré pracují, z ampliónu se na nás hrnou informace o množství přepravovaného zboží, časové náročnosti vykládky zboží, struktury dopravy v docích ap. Kolébání vlnami, houpy hou, uspávání teplem v podpalubí houhoupy houuuu, většina studentů usíná:) Plavba trvala 2 hodiny. Po přistání se rozcházíme do svých hostitelských rodin.

Studentské reflexe:

Jan J.: *Konečně už vím, k čemu je dobrý takový remorkér.*

Markéta V.: *Dopolední program se mi líbil. Ze začátku jsem byla trochu nervózní a měla strach, že nebudu všemu rozumět. Naštěstí při představování typického Čecha a Němce se tyto vlastnosti odbouraly. Byla jsem velice překvapena, že Němci považují české dívky za krásné :D.*

Jan V.: *Tento den byl poměrně zvláštní, hlavně kvůli aktivitě, ve které jsme měli nakreslit typického Němce, což se nám možná povedlo až příliš věrohodně. Snad však naše upřímnost německé přátele v tomto směru moc neurazila a byli schopni ji přejít. Po několika dalších skvělých společenských aktivitách následovala nudná plavba lodí. Nuda na lodi byla způsobena převážně špatným počasím, venkovním deštěm a zimou a zřejmě také cestovní únavou předešlého dne.*

Markéta H.: Při představení stereotypního Čecha jsem byla velice překvapena míněním německých teenagerů. Češi jsou viděni jako farmáři milující přírodu, ale alespoň jedno plus, máme prý krásná děvčata ;). K dnešnímu dni patří jediné pořádné severské počasí za celý pobyt.

Markéta K.: Byla jsem docela potěšena z toho, co o nás napsali Němci. Je sice pravda, že když se o někom řekne, že je farmář - sedlák, tak si to třeba vyloží jiným způsobem, ale já doufám, že to oni mysleli jen v dobrém :D. Po představení našeho typického Němce se celé německé posluchačstvo nějak ztlumilo, tak doufám, že se jich naše představy o nich nějak nedotkly.

Barbara: Na celém dni bylo asi nejlepší to, jak se příslušníci obou národů začali pomalu seznamovat. Na plavbu lodí jsem se těšila, ale bohužel ji zkazilo počasí. Později odpoledne jsem šla se svojí Němkou nakupovat a konečně jsme si i trošku popovídali.

Sophia: Dopolední program mi připadal zajímavý a vhodný pro odbourání počáteční nervozity a rozpaků mezi českou a německou skupinou. Plavbu lodí odpoledne jsem si užila i přes deštivé počasí a ospalou náladu, která nakonec ovládla podpalubí.

Nela: Ráno mi chvíli trvalo, než jsem si uvědomila, že musím mluvit anglicky nebo německy. Dopolední program byl nápaditý, první jsem měla možnost pořádně mluvit s německými studenty během hry Abigail.

Václav: Hned druhého dne prodělali naši němečtí kolegové relativní šok, když se dozvěděli, jaké o nich máme představy. Alespoň to hrobové ticho po představení naší malby „typického Němce“ tomu nasvědčovalo:)

Petr: Já miluji velké lodě! Je to jediná věc, jejíž absence mě na Plzni skutečně mrzí. Bohužel však bylo na palubě tak nepříjemné počasí, že jsem v podpalubí naprosto regulérně usnul a probudil se těsně před vplutím lodě zpět do přístavu. Snad jednou uvidím více.

Johanka: Nejzajímavější z celého dne pro mě byla hra Abigail. Překvapila mě některá výsledná pořadí, bylo zajímavé slyšet názory a argumenty ostatních. Ze začátku dne jsem měla větší problémy rozumět než na jeho konci.

Kristýna: Nejvíce mě mrzí počasí, které vyšlo na projížďku lodí. Ale jinak Bremerhaven je vážně úžasný :).

Linda: Dopolední program mi přišel velmi zajímavý a projížďka lodí se mi líbila, ale druhou polovinu jsem prospala, jelikož jsem byla unavená.

Maruška: Popis Čecha podle německých studentů mě hodně pobavil. S informacemi o Česku, však Němci moc neoslňli – ještě, že máme české pivo!

Aleš: Nejsilnějším zážitkem tohoto dne pro mě byla projížďka lodí. Vůbec mi nevadila relativní nepřízeň počasí a s výjimkou malého ohřátí na dolní palubě, jsem si užíval větru.

17. 10. 2012 - středa

Dnešní den je zasvěcen historické dílně v Sandbostelu, někdejším zajateckém táboře, kde byli internováni především zajatci ze zemí bývalého Sovětského svazu. Zároveň zde byl Babylon všech ostatních národností, které byly okupovány nacistickým Německem.

Za slunečného počasí odjíždíme autobusem z Bremerhaenu, poslušně se po výzvě řidiče připoutáváme, jelikož nikomu se nechce při případné policejní kontrole platit 40 EUR. Vítají nás lamy, které zde, v areálu tábora, poklidně popásají trávu, ale shodujeme se, že jsou lamy přijatelnější než prasata, která jsou stálou připomínkou našeho kritického nepřístupu k našim dějinám – neb prasečák v táboře Lety u Písku je naší několikaletou ostudou.

Nejprve jsme seznámeni se Sandbostelem, pracovním internačním táborem, s historií zařízení, prohlížíme si modely tábora a je nám vysvětleno, ve kterých sektorech žili jací vězni. Všichni zde byli rozděleni důsledně podle národností. Nejhůře zde bylo zacházeno s Rusy, Bělorusy, případně Ukrajinci, kteří se sem dostávali po napadení Sovětského svazu. Posléze sem přicházeli Francouzi, Belgičané, hojně zde byli zastoupeni i Italové. Táborem prošlo i cca 100 Čechů.

Zasvěcenými průvodkyněmi jsou Dörte Engels, Dr. Andrea Genest, které jsou pracovnicemi muzea.

Procházíme celým areálem, který je dodnes zachovaný pouze zčásti, například místo, kde byli koncentrováni Američané a Angličané již dnes nestojí, místo bývalých baráků je krásně zorané pole. „Historický skanzen“ je pomalu upravován do muzejní podoby, chvílemi místní historická iniciativa připomíná naši snahu připomínat si zločiny komunismu například v táboře Vojna v Příbrami. Postupně se dohledávají předměty, materiály, v některých

místnostech jsou zpuchřelé boty, hliníkové misky. Vůně trouchnivějícího dřeva, keramické vypínače a rekonstruované palandy, zajatci se začínají objevovat před očima. Asi nejvíce zaujal barák, v němž byla kantýna, celá stěna je pokryta evidenčními listy především ruských zajatců, nejsmutnější je, že pečlivě vedenou kartotéku po válce převzala NKVD a přeživší ruští zajatci, kteří se snad i jen krátce radovali z konce války, putovali do dalších táborů, tentokrát stalinských Gulagů. O to smutnější je jejich osud, uvědomíme li si, že se sovětskými zajatci zacházeli Němci jako s nejpodřadnějšími lidmi, Stalinovy tábory německé hrůzy v mnohém převyšovaly a v nelidských metodách zdokonalily. Homo hominem lupus.

Po interaktivní procházce se scházíme v hlavní hale a studenti píší otázky, které je ve spojitosti s komentovanou prohlídkou napadly. Bydlely rodiny strážných blízko tábora, podařilo se z tábora někomu utéci, jak je možné, že v táboře byly internovány i děti, jak je možné, že v táboře byli uvězněni i Irové?! Zatímco zápasíme s formulacemi do angličtiny, případně do němčiny, přijíždí oběd- špagety s boloňskou omáčkou a mletým masem.

Po obědě pokračuje náš program diskuzí a na naše dotazy odpovídali pracovníci muzea. Po obědě následuje beseda s pracovníky muzea. Dozvídáme se, že Irové se do tábora dostali jako civilní zajatci při torpédování lodí, na nichž byli pasažéry. Děti se v táboře občas i narodily. Diskutujeme o tom, proč se rozdělilo Německo, jaký je pohled českých studentů na vlastní poválečné dějiny. Vysvětlujeme našim německým přátelům jejich zákeřnou imperialistickou podstatu- tedy rozdíly ve vnímání po válce rozděleného Německa, kdy západní část, imperialistická, s fašistickými zloduchy, byla vyvážena přátelstvím s východní demokratickou, soudružsky spolupracující. Pokoušíme se našim kolegům vysvětlit, co jsme již sami nezažili, ale o čem víme, že existovalo. Co to byl Pionýr, SSM, Svazarm, obklopuje nás duch normalizace. Trochu nás začíná rušit další skupina lidí, překvapivě zjišťujeme, že jsou to učitelé většinou nehumanitních profesí, kteří se zde vzdělávají.

Honza (J) vyřešil záhadu dvou inkoustů. „Všiml jsem si, že na registračních kartičkách sovětských zajatců jsou zápisky ve dvou barvách inkoustu. Nakonec se ukázalo, že druhý, fialový, inkoust doplnili

aparátčkové ruské tajné služby, když přepisovali jména už bývalých zajatců do azbuky. Na tomto závěru se shodli dva nezávislé a skvěle informované zdroje: AK a místní badatel.“

Pokoušíme se o kritickou interpretaci historických dokumentů zhruba z let 1956, které reflektují poválečné problémy mladých lidí v Německu Werner Danhauer byl zámečník a měl problémy ve firmě, jelikož se nechtěl účastnit společné politické práce. Proto

se rozhodl DDR opustit a po prozkoumání jeho případu úřady BRD rozhodly kladně a umožnily mu pobyt na území BRD.

Mladá učitelka Hedwiga Mathes pracovala jako učitelka v Jeně, po propuštění otce ze zajetí se o něj a mladší sourozence musela sama starat. Proto byla nucena opustit školu. Matka byla mrtvá. Měla problémy zapojit se do FDJ ani se nehlásila k jiné politické organizaci. Začala mít politické problémy a blížilo se její propuštění z práce. Z těchto důvodů se rozhodla opustit sovětskou zónu a přes západní Berlín emigrovala do BRD. Také její žádosti bylo vyhověno.

Na konci programu jsme byli již všichni docela unaveni, přeci jenom soustředit se na oba jazyky, přepínat v podstatě tři komunikační kódy, nyní ještě odborné, je dosti složité. Stejně tak interpretace historických materiálů nám dala pořádně zabrat.

Ze Sandbostelu se vracíme zpátky do Bremerhavenu, škola je nám k dispozici i po šesté hodině. Nejprve si povídáme v německé a české skupině zvláště, v podstatě, aniž to tušíme, se shodujeme, že historie dá někdy zabrat. Všichni se těšíme na pizzu, která vznikne našimi společnými silami. Smíšené

skupiny vytvářejí kulinářské příspěvky, které by měly zahnat dnešní hlad. Skutečně za chvíli se sbíhají sliny, z několika trub najednou se začne linout vůně. Guten Appetit. Pizza byla v mnoha podáních fajn, pouze intelektuální pizza Petra Hladíka s převařeným sýrem a vysublimovaným ananasem, která konzistencí připomínala krekr, případně sušený lupínek většího rozměru, nesklidila až takový kulinářský potlesk, zato jsme se náramně pobavili. Jak je známo, smích je kořením života, tedy Petr při přípravě pizzy kořením nešetřil.

Večer jsme zakončili zpíváním a hraním na kytaru a flétnu. Naučili jsme naše kamarády chytlavou, jazykově složitou píseň Mango, kiwi, ananas, bananas. V půl desáté hodiny noční rozjíždíme se do svých hostitelských rodin nabrat síly na další projektový den.

Studentské reflexe:

Jan J.: *Pro případ že se k tomu sám nepřizná, vám říkám, že Venca má v podpaždí orchestrion!*

Markéta V.: *Prohlídka pracovního tábora byla zajímavá a při představě, kolik lidí zde bylo pohromadě až zděšující. Následná beseda byla však příliš zdlouhavá. Večer mě příjemně překvapil, nikdy jsem si nemyslela, že výroba pizzy může být tak zábavná :D. Poprvé jsme si zazpívali všichni společně „Mango, mango“ a tento song pak kraloval celému pobytu.*

Jan V.: *Zajímavá prohlídka pracovního tábora byla bohužel zakončena nepříliš zábavným, protože dlouhým, promítáním interview s pamětníky 2. světové války. Následovalo vaření pizzy a zpívání. Program jsem si náramně užil. Také jsem nabyl dojmu, že Němci se k nám začali chovat trochu otevřeněji.*

Markéta H.: Dnešní procházka po pracovním táboře pro mě byla velice zajímavá, oběd konečně bez hub, nejzajímavější ovšem byly rozhovory se zaměstnanci památníku. Večer se zpěvem a pečením pizzy byl velmi vydařený, potvrdila se pravdivost o němemeckém heslu „Ordnung muss sein“, kdy na pizzovém těstě byla vyrovnána zelenina i šunka, i se souhrou barev. :)

Markéta K.: Dnešek mi přišel ze začátku zdlouhavý (mluvení stále o jednom či hodně podobném tématu je přece jenom trošičku nudné), ale večer mě příjemně překvapil. U přípravy pizzy jsme si prohloubili kamarádský vztah s Němci a více se poznali. Myslím, že si celkem sedíme, ale není tomu tak zatím bohužel v každé dvojici :(Při zpívání písniček opět kralovalo Mango, mango, ale myslím, že se líbily i další písničky v podání českých „zpěváků“, kytaristy Honzy a všudy přítomného pana A. Dnešní den se mi opravdu líbil.

Barbara: Při prohlídce Sandbostelu mě trošku nemile překvapil nepořádek v některých místnostech a uskladnění vyřazených počítačů vedle historicky hodnotných exponátů. Následný program uvnitř mě moc nezaujal, asi protože jsem se už nedokázala soustředit a tak dlouho vnímat cizí řeč. Večer ale všechno vynahradil. Zábava byla nejen při pečení pizzy, ale i při zpívání. Tímto dnem také započala historie písničky „Mango, mango“!

Sophia: Budovy pracovního tábora v Sandbostelu sice po skončení války plnily nejrůznější jiné účely a byly možná přestavěny, přesto jsem v nich pociťovala tajemně děsivou atmosféru... Odpolední beseda a rozebírání osudů německých pamětníků byly zajímavé, ale bohužel příliš dlouhé, a tak trochu únavné.

Nela: Naše první pizza vypadala esteticky celkem dobře, akorát ne tak chutnala. Při pečení bublala, protože nám nedošlo, že rajčata a mozzarella pustí vodu. Taky jsme dlouho nemohli přijít na to, jak se vlastně zapíná trouba, protože Němci mají trochu jiný systém.

Václav: Odpoledne řádný Spaziergang ve městě. Za války dostal Bremerhaven zabrat, jen co je pravda. Centrum včetně přístavu je vystavěno znovu, sem tam vykoukne blok starších budov s poněkud očesanými štuky a lehce ošuntělými plastovými okny. Jednou to město muselo bejt skutečně nádherný.

Petr: Sandbostel je velice zajímavé místo. Mohu ho srovnávat pouze s Osvětimí, kterou jsem navštívil předminulý rok, ale stejně tvrdím, že je to vlastně výjimečné místo. Tábor, který sloužil jako pracovní, koncentrační, dále jako vězení a internační místo pro uprchlíky z NDR, se opravdu nevidí každý den. K pracovníkům památníku nezbyvá nic jiného než dodat, jak skvělí a erudovaní byli. Na poslech byla jejich angličtina velice příjemná, tudíž i přes celodenní práci jsem se cítil příjemně.

Johanka: Z návštěvy Sandbostelu jsme měli smíšené pocity. Venkovní prohlídka areálu byla velice zajímavá. Vidět na vlastní oči prostředí, kde vězni žili, pro nás bylo poměrně zdrcující. Představa tak obrovského počtu lidí na jednom místě je depresivní, bydlet ve stísněných prostorech baráků muselo být opravdu strašné.

Kristýna: Bremerhaven mě velice překvapil tím, že když se večer procházíte po tmavých ulicích, nemáte takový pocit strachu z případného přepadení jako u nás. Také jsme velice ohromena místní architekturou, moderna je zkrátka moje láska :), ale najdou se zde a krásné staré budovy s nádechem tajemnosti. Myslím, že Bremenhaven v sobě ukrývá spoustu dalších tajemství.

Linda: Z dnešního dne se mi nejvíc líbilo dopoledne, kdy jsme si procházeli bývalý lágr. Jediné, co mi na tom vadilo, byla zima, ale s tím se asi nic udělat nedá :D. Odpoledne s dlouhou projekcí pamětníků mi přišlo trochu nudné. Večer se mi hodně líbil.

Maruška: První otestování naší angličtiny přišlo ihned po prohlídce. Byli jsme trochu zaskočeni délkou vyprávění, ale paní opravdu byla špička v oboru. U pizzy měl premiéru náš megahit Mango, mango!

Aleš: Překvapilo mě, jak „kreativní“ mohou být Němci při tvorbě pizzy. Náš první výtvar vyřadil jako „Eintopf-Pizza“ :D

18. 10. 2012 - čtvrtek

Ráno jsme se s Kristýnou zpozdili o 6 minut, chvíli to trvalo, než se dívky vystřídali v koupelně při pečlivé ranní toaletě. Již když jsme přicházeli do školy, byl slyšet zpěv černošských bavlíkových otroků, kteří svůj žal ukájeli v spirituálních žalech. Pod vedením Honzy J. skupina prováděla cosi, co by se dalo nazvat tělocvičnou, jazykovou, hudební, mentální a rasovou rozvíčkou. Chvíli se rozehríváme společnými hrami, které nás učí vzájemně si naslouchat a komunikovat spolu. Dnešek bude zasvěcen povídání s pamětníkem, lépe s pamětnicí, paní Edit Johnson, navštíví nás i Andrea z památníku v Sandbostel.

Zavíráme oči, měli bychom se vžít do situace a co nejlépe si ji představit. Malá dívka žije v nacistickém Německu na konci války, město je bombardováno, ulice rozstřílené. Co si taková dívka myslí o procházející skupině odrbaných vězňů. Studenti dostanou žluté, zelené a oranžové papíry. Na oranžové píšeme takové otázky, které považujeme za kontroverzní, které by zpovídané osobě mohly být nepříjemné. Na zelené papírky zaznamenáváme otázky, které považujeme za nekontroverzní a na žluté papírky otázky informativního charakteru, na které chceme znát odpověď.

V 9 hodin přichází Andrea a budeme si s ní společně povídat o tom, co je to orální historie, jaké metody používá. Andrea se nás nejprve ptá, kdo k nám dnes přijde na návštěvu. Potom si povídáme o tom, jaký je rozdíl mezi historií knižní a sdílenými vyprávěními pamětníků. Hovoříme o přednostech informací, které nám může poskytnout živý člověk, který má konkrétní historické zkušenosti, čím jsou jeho zkušenosti cennější ve srovnání s vědeckou knihou? Pamětník nám může objasnit atmosféru, předat pocity. Je ale důležité, abychom kladli otevřené otázky, byli trochu obeznámeni s tématem, abychom se dozvěděli to, co skutečně chceme vědět. Můžeme klást i „neoficiální“ otázky, jako

kdybychom si povídali s kamarádem. Je třeba mít připravený plán otázek a je třeba být neustále ve střehu, aby zpovídáný neutíkal od témat, jimž bychom se chtěli věnovat.

Probíráme všelijaké problémy, které mohou nastat v momentě, kdy rozhovor zaznamenáváme na diktafon nebo na kameru. Je důležité u interview sedět? Kdy je vhodnější se ptát, po obědě nebo brzo ráno. Co udělat pro to, abychom při našem rozhovoru nebyli rušeni? Jak se

máme obléci? Postupně zjišťujeme, že vést rozhovor s pamětníkem je malou alchymí, kdy se musejí umně smíchat znalosti historické, psychologické, technické, aby byl zaručen kýžený smysluplný výsledek. A kdo by to řekl, že o atmosféře vedení rozhovoru rozhoduje i výběr barev. Při rozhovoru bychom měli nejen umět naslouchat, ale měli bychom i pečlivě sledovat emoce zpovídáného. Důležitou úlohu hraje osvětlení místnosti, kde rozhovor vedeme.

Povídáme si o tom, že je nutné vnímat rozdílnou generační zkušenost. Učíme se umění ptát se a naslouchat, povídáme si o historické empatii. Ono totiž ptát se dívky, která nechtěně otěhotněla na konci války v Německu, může být u těchto lidí citlivý morální problém, který je může limitovat v jejich pohledu na věc a v jejich případné ochotě s námi na příbězích spolupracovat, vyprávět je. Pozor si musíme dávat, abychom při vypravování nerušili gesty a také na to, abychom často neklepali do stolu. Buch, Pause.

Po malé přestávce vytváříme dvojice a modelujeme společný rozhovor, máme 20 minut času na přípravu rozhovoru. Znovu uděláme 2 soustředné kruhy jako při ranních hrách a zkusíme práci novináře. Naším úkolem je vyzpovídat svého protějška, dozvědět se něco zajímavého a o tématu, které se nám zdá zajímavé, dále zjišťovat podrobnější informace. Následuje sekvence, kde novináři předávají informace, které během rozhovorů zjistili.

Po obědě besedujeme s paní Edith Johnson, která v devíti letech prožívala konec války v Bremerhavenu. Hovořila o nekonečných zástupech vězňů, o tom, že malé německé děti měly mnohdy mnohem větší cit pro utrpení druhých. Slyšeli jsme historku o sestřeleném letci, kterému děti přinášely hračky, do jeho dočasného vězení. Byla zmíněna i historka, jak malé dítě prožívalo konec války. Malá holčička narychlo utíká do krytu, ale nestihne si s sebou vzít svoji oblíbenou panenku. Chce se pro ni vrátit, ale maminka to rezolutně zakazuje, přichází velký nálet. Všichni mají strach z toho, co se bude dít, dívka pláče a myslí si, že se již s panenkou nikdy nesetká. Otevírají se

dveře krytu, v nich stojí špinavý tatínek, přináší malé Edith panenku a všem oznamuje, že válka skončila. Děvče má ohromnou radost, že se panence nic nestalo a nestane, válka totiž skončila.

Během besedy nás dnes navštívili i novináři z Nordsee Zeitung, mluvili o projektu s Wiebke. Za naši školu projekt představili Aleš a Nela.

Po skončení besedy cca od 16:00 máme volno.

Třídíme se do různých skupinek a povětšinou vyrážíme do města, kde se po krátkém tápání, kdy se řešila otázka kdo, kam, s kým, vyděluje skupinka nákupčtivých a skupinka nákupy bojkotující. S touto skupinkou se vydávám i já. Vede ji Maruška, jelikož ta jediná má provozuschopný přístroj pro keškaře. Individuální program má Petr, který ztratil doklady a 100 EUR, vše ale našel. S naší keškařskou sekcí procházíme městem, jdeme po nábřeží kolem majáku a ZOO. V půl sedmé máme sraz s německými studenty u sochy tuleňů, kde se dnes nadobro loučíme.

Studentské reflexe:

Jan J.: *Já jsem prostě vždycky unesen, když někdo mluví s pravým britským přízvukem.*

Markéta V.: *Atmosféra se zlepšila, všichni byli mnohem více aktivní než včera. Rozhovor s Edit byl bezkonkurenční, neměla jsem slov. Pro mě to byla nejlepší část programu ve škole.*

Jan V.: *Dnešek byl ve znamení orální historie. Celé ráno jsme se připravovali na interview s válečným svědkem. Vymýšleli jsme vhodné otázky a vzájemně jsme si poskytovali rozhovory, čímž se nám lehce posílilo sebevědomí a věděli jsme, co od interwiev očekávat. Po bohužel nepříliš chutném obědě jsme měli možnost poslechnout si dvouhodinové vyčerpávající vyprávění našeho svědka – Edith Johnson. Paní Edith mluvila plynně londýnskou angličtinou, takže bylo vážně potěšení ji poslouchat, jelikož bylo rozumět opravdu všemu. Její vyprávění bylo velice zajímavé, zabývalo se převážně pochodem z Neuengamme do Sandbostel. Dozvěděli jsme se velice podrobné informace o stavu vězňů, o vztahu Editiných rodičů k nacizmu a samozřejmě o problematice 2.světové války obecně. Zbylo také dost prostoru na otázky, takže jsme využili příležitosti a ptali se na vše možné. Celý den hodnotím velice pozitivně. Dopolední program byl pojatý formou her a úspěch odpoledního programu zajistila Editina přítomnost. Do diskuzí se také začalo zapojovat mnohem více lidí, celá aktivita tedy nabrala na větší dynamice a bylo potěšením se jí účastnit.*

Markéta K.: *Edit byla opravdu šarmantní starší dáma, která byla tak hodná a udělala si na nás čas. Bylo to opravdu velmi zajímavé i zábavné.*

Markéta H.: Práce redaktorů a tvoření otázek na pamětnici válečných událostí mě velmi obohatilo. Paní byla velmi milá, mluvila velmi zřetelně a do diskuzese zapojilo se mnohem víc z nás.

Barbara: Vést rozhovor s Edith je velice příjemné, dokonce i rozumím angličtině 😊 Dnes se mi líbilo, že se do diskuze zapojili skoro všichni. Také už se mezi sebou víc známe a všichni jsou uvolněnější.

Nela: Rozhodně dnes panovala mnohem lepší atmosféra. Dokonce se v jednu chvíli zapojilo mnohem více lidí a nebylo to jen na Petrovi a Honzovi :). Zatím nejlepší program. Vyzkoušeli jsme práci redaktorů. Vytvořili jsme dvojice a pokládali si vzájemně otázky na téma, co jsme dělali, když nám bylo 14 let. Díky tomu jsem poznala Laru. Bylo těžké vymýšlet otázky, protože jsme měli málo času na přípravu otázek.

Václav: : Jako bych si povídal se svou babičkou v němčině. Poslouchat paní Johnsonovou bylo inspirující k zamyšlení nad paralelou vyrovnávání se s minulostí vlastních předků. Byla hrdá na svého otce, který se zdráhal vyvěšovat vlajku na Fuhrerovy narozeniny, stejně tak jako já jsem hrdý na své rodiče, že nevstoupili do strany.

Petr: Dnešní den byl prozatím nejlepší, hlavně z důvodu příchodu paní Johnson. Již dlouho jsem neviděl tak šmrncovní „babču“, jejíž úžasná angličtina stejně jako velice poutavé vyprávění mě naprosto uchvátilo. Více takových lidí!

Johanka: Paní Johnson mě naprosto uchvátila svojí angličtinou. Ze všech lidí, se kterými jsme za ten týden mluvili, pro mě byla její angličtina nejsrozumitelnější. Ráda bych ještě někoho takového potkala, je zajímavé poslouchat válečné zkušenosti viděné ze strany obyčejných Němců. Celkově mě mrzelo, že moje Němka byla dnes neaktivní co se týče postprogramových aktivit a že jsme museli vždycky hned jet domů. Takže jsem se rozhodla, že až bude u mě, ukážu jí, co to znamená aktivně žít! :D 😊

Kristýna: Dnešní debata/poučení o vytváření interview mě víc než potěšila. Hodně mě zaujala technika uvozování interview a navozování příjemné atmosféry v interview. Všichni se tak nějak zapojujeme a snažíme se nekoukat a nemlčet.

Linda: Dnešní debata se mi líbila o hodně víc než ta včerejší. Hodně mi pomohlo včerejší povídání o tom, že se nemáme bát zapojit se do diskuze, byť by v našich anglických příspěvcích byly i chyby atd... myslím si, že se díky tomu všichni víc zapojujeme, nejde totiž o správné koncovky, ale o schopnost domluvit se, budu se tedy více snažit zapojovat se do debat..

Maruška: Ještě před samotným zahájením naší diskuze jsme projednávali otázky určené naší pamětnici.

Rozhodnutí o tom, zda-li je ta či ona otázka pro ni vhodná bylo ještě před zahájením velmi těžké. Vyprávění skoro osmdesátileté paní Edith o válce bylo báječné, na naše anglicky položené otázky bylo skvěle zodpovězeno.

Aleš: Jestli je něco, co stojí tento den za zmínku, pak je to paní Johnson. Při vyprávění této "bezva babičky" jsem úplně přestal vnímat současný čas a prostor a přenesl se do doby jejího dětství, kdy brečela, že si do krytu nevzala svoji oblíbenou panenku, potom přišel tatínek do krytu i s panenkou a všem strachujícím se oznámil, že konečně válka skončila. Edith se ulevilo, že se její panence již nic nemůže stát.

Tereza: Huráá! Konečně se mluví, a to ze všech stran. Mám radost, že slyším poprvé promluvit i ty, kteří se toho zatím neodvážili. Všechny to tak nějak povzbudí a hned je cítit radost ve vzduchu. A odpoledne se asi pojedou do Brém, juch.

Sophia: Dnešní besedě s paní Edit Johnson se nedá naprosto nic vytknout – poutavé vyprávění ve skvělé angličtině a příjemná osobnost pamětnice naší skupinu zbavila včerejšího tíživého ticha. Myslím, že pomohly i předem připravené otázky a hlavně jejich rozdělení na „vhodné“ a ty, které by mohly paní Johnson zranit.

19. 10. 2012 – pátek

Den začíná projíždkou na koních, plácáme se do stehů a vybíráme zatáčky, občas skočíme přes překážku. Další rozcvička byla snídaňově rozcvičková.

Společně hlasujeme o grafických návrzích logů a grafického zpracování, které posléze bude reprezentovat náš společný projekt, hodnotíme návrhové studie, které připravili studenti místního gymnázia, nejvíce hlasů dostal panel 3, který posléze bude zpracován do další návrhové studie a bude převeden do digitální podoby.

Získáváme vstupní informace o 3 osobách, naším úkolem je společně se domluvit na postupu, kterým bychom dokázali o těchto lidech zjistit co nejvíce dalších informací. Získáváme pouze výchozí bibliografické indicie. Ve skupinách tak vznikají návrhy, jak postupovat při vyhledávání dalších informací. Na prvním místě u všech skupin figuruje internet, následuje archiv, přicházíme i na pracovní archivy, deníky, vydáváme se do měst, odkud tito lidé pocházejí, abychom sehnali současníky. Postupnou diskuzí své

možnosti v bádání prohlubujeme a pod vedením projektových instruktorů upřesňujeme.

Naše prezentace již pozorně poslouchá pan Ronald Sperling z univerzitního archivu v Brémách. Mluví archivář, ve srovnání s vyprávěním paní Johnson objektivně, suše. Seznamujeme se se strukturou fungování místních archivů, dozvídáme se, jaké informace zde najdeme a jaký systém uspořádání archivních fondů máme očekávat. Docházíme k tomu, že není důležité znát pouze pozitivistické údaje, ale je nutné získané informace řadit do historického kontextu, který bychom měli znát především proto, abychom dané informace uměli kriticky hodnotit. Tedy abychom dokázali příběh

archivních informací výborně interpretovat, nezbyvá, než abychom se také poučili o historii dané doby, regionu apod. Teprve tehdy z jednotlivých archivních údajů začnou plynout příběhy dějin, které mají smysl.

Pracujeme s termíny:

Lebensbedingungen, Ruckkehr, Strafe, Deportation, Entlohnung, Befreiung, Arbeit, KZ- Haft, Kriegsverbrechen, Ernährung, Unterbringung Verhältnis zur deutsche Bevölkerung

Seznámili jsme se i s jistou obtíží, kdy v německých archivech se nachází množství údajů o lidech, kteří prošli koncentračními tábory, nucenou prací, byli zajati apod. Míchají se zde několikatisícové statistiky Slovanů, Holadřanů, Francouzů apod., tedy ohromná změť milionů jmen, v níž je třeba se vyznat.

Po obědě metodou tiché pošty píšeme na velké papírové plachty témata, kterým bychom se v našem projektu rádi dále věnovali. Ke každému tématu, k němuž nás napadá nějaká spojitost, můžeme dopisovat další vlastní invence, myšlenky, kritické připomínky. Na plachtách tak vznikají myšlenkové mapy těch témat, která nás zajímají a kterým bychom se chtěli v budoucím pokračování našeho projektu věnovat. Každá skupina vybere

4 témata z myšlenkových map, která považuje za důležitá. Celkem tedy vygenerujeme 16 témat, která pro sebe a pro další vývoj projektu považujeme za důležitá.

Z našich návrhů vznikne pomyslná mapa témat, jimiž se dále chceme, a tedy budeme, zabývat. Odpoledne navštívíme Klimahaus

Zatímco studenti procházejí klimatické pásy, vedoucí projektu vedou diskuzi o tom, jak naložit s vybranými tématy, jakým způsobem mohou obě dvě skupiny různá témata spojovat, jakým způsobem budeme spolu komunikovat, jaká témata lze funkčně spojit, jaké materiály se nabízejí ke zpracování. Hovoříme i o termínech společných postupů a závěrů, protože pracovní skupiny nejsou striktně rozdělené na čistě české a německé, ba naopak, je nutné tedy vše dobře koordinovat. Vybranému tématu se budeme věnovat ve skupinách lidí, kteří o dané téma projevíli zájem a chtějí se jím dále zabývat.

Námi vybraná témata jsou tato:

1. Nuceně nasazení, jejich návrat do České republiky a jejich další osudy

Barbara, Linda, Honza V. Markéta K., Kristýna

2. Nucená práce, organizace života v pracovních táborech, nacionální hierarchie táborů nucené práce a z ní plynoucí rozdílné životní podmínky v táborech

Jonas, Kira, Veronique, Nils, Lasse, Aleš, Markéta Vyšatová, Nela

3. Vyhnání Němců ze Sudet

Maruška, Johanka, Sophia, Klaas, Thorben, Markéta Husáková

4. Evropská unie a její vztah k imigraci, současná imigrační politika EU

Jan Janouch, Václav Šindelář, Petr Hladík

5. Dětská práce, děti v táborech, nuceně nasazení mladiství

Hanna, Patricia, Jennie, Aylin, Vivien, Lara, Johanna

Večer jsme byli pozváni na školní koncert, je pátek, škola končí, ale především dalších 14 dní zde mají Herbstferien. Je vynikající, když má škola k dispozici velkou aulu, která slouží jako klub, kino, přednáškový sál apod. Škola je stavěná v 80. letech 20. st. a je dobře, že na tento prostor architekti nezapomněli, naši škole, troufám si říci, zoufale chybí.

Na koncertě vystoupilo několik multižánrových skupin, my jsme vystoupili s písní Pijte pitnou vodu Jaromíra Nohavici. Potom jsme vytvořili sbor a společně zapěli náročný chór mango, bananas, ananas, kiwi. Zdá se, že tato píseň zůstane u místních studentů symbolem české performance. Po skončení programu dostáváme gratulace, podařilo se nám večerní program hudební performancí rozproudit.

Studentské reflexe:

Jan J.: *O koncertní přestávce jsem narazil na Václava a ještě než padlo první slovo, bylo jasné, že budeme vystupovat, i když se s tím původně nepočítalo. Náš malý stand-up a Nohavica sklidil obrovský úspěch.*

Markéta V.: *Z dnešního dne byl pro mě nejzajímavější Klimahaus. Expozici jsem procházela s Johankou a občas nám zůstávala jen otevřená ústa beze slov. Imitace ledu byla naprosto neuvěřitelná.*

Jan V.: *Tento den měl jako všechny ostatní dny své klady a protiklady. Hlavní informační náplní dne měla být prezentace o archivech a archivaci obecně. Prezentace však byla velice nudná, moc odborná, takže jsem si z ní na rozdíl od předešlého rozhovoru s paní Edith moc neodnesl. Vše však naštěstí dokázal vynahradiť Klimahaus, což byla zatím nejlepší atrakce pobytu v Německu.*

Markéta H.: *Archivář, jež nám vykládal o práci v archivech, nemluvil moc zajímavě. Proto byla velikým zpestřením návštěva Klimahausu se simulací klimatických pásů.*

Markéta K.: *Klimahaus byl nádherný. Jsem zvědavá, co nabídneme Němcům tady u nás v Plzni, aby se to alespoň z poloviny vyrovnalo tomuto zážitku.*

Barbara: Pán, který vedl přednášku o archivech, neuměl bohužel moc dobře anglicky a já jsem se nedokázala moc dobře soustředit na jeho povídání. Strašně se mi líbil Klimahaus! Je škoda, že u nás žádné takové „muzeum“ nemáme. Konečně jsem měla příležitost vyfotit nějaké fotky. Po Klimahausu jsem se procházela s Chi. Jelikož jsme neznaly velikost muzea, nasadily jsme rychlé tempo, a proto jsme expozici prošly poměrně rychle. Když jsme pak hledaly místo, kde bychom se zabavily, našly jsme

další 2 vedlejší expozice a tam i to nejlepší v celém Klimahausu! Pohodlnou sedačku, nad kterou se promítalo něco jako zrození země.

Sophia: Práce s historickými prameny a archivními materiály byla zajímavá i důležitá – myslím, že tuto zkušenost ještě během našeho projektu uplatníme. Předchozí prezentace mě ale nezaujala, obsahovala mnoho odborných německých výrazů a pan archivář navíc mluvil dosti neplynulou angličtinou, tak jsem chvílemi ztrácela pozornost...

Nela: Prezentace týkající se práce s archivními materiály mě nezaujala, byla nám podána složitou formou. Měla jsem problém udržet pozornost. Zato návštěva Klimahausu mi dodala energii. Sezení pod hvězdami, procházka po ledě, odpočinek na Sahaře a labyrint v deštném pralese.

Václav: Večer ve znamení kulturních příspěvků do společného koncertního mlýnku. A když se vám ještě před výskokem na pódium moderátor česky pochlubí, že se mu cosi lepší kamsi, nemůžete se pak na jevišti cítit uvolněněji. A díky všem kolegům, kteří se tam vysápali také.

Petr: Kritika, jež se snesla na archiváře, je dle mého názoru naprosto neoprávněná. Jím prezentované informace byly, jsou a troufám si říci, že budou, důležité pro naši pozdější práci. Asi by však bylo pro všechny příjemnější, kdyby mluvil německy a byl následně překládán, či něco v tomto duchu. A Klimahaus je naprosto úžasný. Sice jsem skoro omdlel v expozici Nigeru, neboť považuji za vražednou jakoukoliv teplotu nad 28 stupňů Celsia, ale vynahradil jsem si to v části věnované našemu nejstudenějšímu kontinentu a také v dlouhé chodbě, jež měla simulovat Zemi v noci. Velice romantické místo. Opravdu.

Johanka: Klimahaus – naprosto super, nikdy jsem nic takového neviděla.

Dopolední pracování s materiály bylo zajímavé, bavilo mě to. Ze začátku jsem vůbec nevěděla, jak do toho, ale nakonec jsme to, s menší pomocí, zvládli, myslím, na výbornou. Nakonec jsem to před ostatními prezentovala já, musím říct, že jsem byla nervózní, byl

to můj první „velký“ výstup před ostatními. Vybírání loga mi přišlo trochu zmatené, na některých čtvrtkách bylo log několik, takže jsem nevěděla, jaké logo bylo nakonec z námi vybraného panelu zvolené.

Kristýna: V Klimahausu byla nejlepší důvěryhodná simulace teploty a místnost vyplněná „hvězdami“!

Linda: Byla jsem unešena Klimahausem. Líbí se mi, když se pasivnější část programu střídá s výlety.

Maruška: *Téma, které jsem si zvolila – Vyhnání Němců ze Sudet. Volba byla jednoznačná pro pochopení příběhu mé rodiny. Klimahaus byl supéér.*

Aleš: *Z hlediska pracovního mě nejvíce zaujala interpretace a kritika starých válečných dokumentů. Celkově nejzajímavější byla návštěva Klimahausu. Během chvíle jsme se přemístili z výzkumné stanice na Antarktidě do mezihvězdného prostoru.*

20. 10. sobota

Ráno se scházíme ve školní knihovně, jelikož škola je zavřená. Dnešek je zasvěcen především příběhům utečenců. Máme i zajímavé hosty, navštívil nás pan Christian Baier z organizace Stiftung Verantwortung Zukunft, která spolufinancuje náš projekt. Dalšími hosty jsou Ludmila Antonová, Amadou Balde z Guineji a jeho polský učitel němčiny Sebastian Sobierej

Ludmila vyprávěla o svých zkušenostech s přesídlením do České republiky. Nejprve Kyjev opustil její muž, uchýtil se jako opravář strojů, po vyřízení formalit pro zbytek rodiny, přijela i Lída, vystudovaná historička z Kyjeva, s dcerou. Zpočátku spali v maringotce, Lída pracovala načerno jako uklízečka, posléze začala spolupracovat s neziskovými organizacemi. Na Česích jí imponuje jejich veselá a přátelská povaha, až na

drobné výjimky se nesetkala s nějakým diskriminačním chováním. Hodně jí vadí, že české úřady nekomunikují příliš s utečenci ohledně plateb, pokud člověk, který ne zcela rozumí systému, něco přehlédne, můžou mu potom hrozit velké sankce, které pro sociálně méně zajištěné imigranty mohou být problém.

Naopak Ludmila ocenila to, že stát Česká republika se ve srovnání s Ukrajinou o své občany stará. Na Ukrajině je každý ponechán sám sobě a vlastním kontaktům, proto je na Ukrajině obrovská korupce. Ludmila už by se zpátky na Ukrajinu nechtěla vrátit, pomalu se etablovala do české společnosti, chce jí být prospěšná. Její dcera zde vystudovala. Ludmila především připomíná to, že 150 kilometrů od Kyjeva je Černobyl, který je podle ní časovanou bombou případných dalších jaderných problémů.

Nyní je již Lídin život jednodušší, manžel i ona vydělávají, neobtěžuje je ukrajinská mafie, Lída spolupracuje s několika neziskovými organizacemi a práce ji baví. Dokonce společně přemýšlíme, že bychom mohli vytvořit nějaký společný projekt. Ostatně na Ukrajině jsme již se studenty byli.

Amadu. Na první pohled by se mohlo zdát, že Amadou je jen jedním z mnoha přistěhovalců, jakých jsou v Německu tisíce. Pochází z Guineje, přímořské země v západní Africe, bývalé francouzské kolonie. Jeho cesta do Evropy byla ovšem oproti většině jemu podobných lidí daleko dramatičtější. „Naše země neměla nikdy štěstí na dobrého prezidenta.“, řekl Amadou na úvod své odpovědi na

otázku, proč se rozhodl ze své vlasti odejít, či možná lépe řečeno uprchnout. Guinea se topí v problémech již od časů získání nezávislosti v roce 1960. Jeden samovládce střídá druhého, země zažila několik vojenských pučů a v současné době je navíc zmítána neustávající občasnou válkou, jež má rovněž etnický podtext. „Prostě jsem si uvědomil, že v téhle zemi nemám žádnou budoucnost.“

Poté, co nám hosté vyprávěli vlastní příběhy, mohli jsme jim klást množství dotazů.

Zajímavé povídání imigrantů prokládáme různými zážitkovými hrami, vyzkoušíme si, jaké to je padat do neznáma, kdy uprchík z Guineje chce žít, svým útekem hodně riskuje, ale absolutně netuší, co ho čeká. Vyzkoušíme si i budování sociální sítě, kterou by stát měl mít pečlivě

připravenou pro imigranty, kteří jsou novým zemím za přijetí vděční a chtěli by novým společností dát co nejvíce ze svého já, jen tak nemohou udělat hned, jelikož zvláště na počátku musí překonávat množství problémů, které vyplývají z různých kulturních, náboženských, sociálních a především také jazykových rozdílů.

Dopolední program končí trochu později, společně s našimi německými partnery jsme šli na krátkou vycházku. Vedoucí projektu besedovali s panem Baierem. Zajímala ho zpětná vazba, autoevaluace projektu, museli jsme odpovídat na množství otázek, které nám kladl. Jeho otázky se týkaly hodnocení používaných metod, hodnocení spolupráce studentských skupin, hodnocení výstupů dosavadních projektových činností, ptal se i na případné další problémy, které by v projektu mohly nastat. Je vidět, že nadace, která peníze na projekt poskytuje, pečlivě hlídá, jakým způsobem jsou využité a pečlivě hodnotí, zda li jejich využití je smysluplné. Tak odlišný přístup ve srovnání například s naším „školním“ evropským projektem.

Ve 14:30 se společně scházíme před Muzeem vystěhovalectví. Vynikající interaktivní expozice nás provádí historií vystěhovalectví. Společně s figurami v dobových kostýmech čekáme vedle obrovské lodi na možnost nalodit se v Bremerhavenu na jednu z lodí, se kterou opustíme starý kontinent a vydáme se do země neomezených možností, Ameriky. Procházíme palubami různých cenových skupin, dozvídáme se, jak to bylo na lodi se zábavou, kolik lidí na

cestě umíralo a kolik lodí troskotalo. Přeplovli jsem se přes Atlantik. Měli jsme štěstí, dostáváme se do klece, první místo na americké pevnině, jde do tuhého, za chvíli se rozhodne o našem osudu. Vyplníme imigrační dotazník, odpovídáme na otázku, odkud pocházíme, kolik u sebe máme hotovosti, jestli umíme psát a číst, jaká je barva naší pleti. Kdo odpověděl, že je polygamista, neměl šanci. Kdo neuměl psát, měl šanci menší. Kdo měl za ušima, kdo věděl, koho Amerika hledá, ten byl vpuštěn a mohl začít žít nový život. Posléze jdeme do amerického kina a sledujeme příběhy přistěhovalců, kteří přicházeli žít do Ameriky nový sen.

Na cestě imigrantů také uděláme malou odbočku a dostáváme se do úřadů německých imigračních úředníků a seznamujeme se se 70. léty 20. století, kdy se Německo také stává vyhledávaným, stabilním cílem světové imigrace. Zajímavé jsou i imigrační křivky, které odrážejí počty imigrantů do USA, na maximum byli před a v průběhu I. světové války.

Návštěvu končíme v počítačovém genealogickém centru, kde je návštěvníkům zdarma přístupná evidence přistěhovalců do USA, jen Kolářů, kteří se z Evropy odstěhovali, program uvádí více jak 86 000 včetně žen a dětí téhož příjmení, kteří emigrovali z Evropy v průběhu 19. a 20. století. V tomto množství jsem se marně snažil nalézt svého praprapra strýce Jana Koláře, který odešel do USA a potom žil v Nebrasce, nepamatoval jsem si totiž přesné autobiografické údaje. Zjistil jsem ale, že do Nebrasky odcházelo poměrně dost Čechů, kteří zde zakládali české kolonie, ostatně jedno z měst v Nebrasce se jmenuje Praha.

Po návštěvě muzea imigrace mnozí víme, že naši příbuzní v souladu s výpisy imigrantů, které uváděl program Ancestry, jehož aplikace je návštěvníkům muzea zdarma k dispozici, našli v USA nový život, a tak bude docela dobře možné, že mnozí z nás mají v USA své prastrýce a pratety.

Z muzea se potom všichni různými bremerhavenskými cestičkami dostáváme na grilovací párty, kde náš program končí závěrečným happy hepeningem, kořeněným hereckými performacemi, hudební improvizací a kulinářskými experimenty. Porodili jsme Godota, který měl 2 otce a jednu der Mutter, která ztratila mateřské mléko a nemohla ho v sále najít. Přesto Godotchen vyrostl, bohužel otcové Němci se dostali na opačné názorové strany, komunista Václav emigroval za lepší budoucnost, kdy každému může kdykoli všechno brát podle svých potřeb a uvážení, zápaďák Jan neví co z penězi, zoufalá der Mutter je šílená a z Godotchena se stává dospívající Godot se schizofrenií. Návštěva der Mutter ve východním Berlíně a snaha uklidnit se a vyřešit své problémy je narušena revolucí, kdy při překonávání ostnatého zátarasu berlínské zdi si málem der Mutter roztrhne rozkrok. Hodinová improvizace vrcholí sborovou Ódou na radost.

studentské reflexe:

Jan J.: *Hamlet v dánštině a japonštině, červená karkulka v arabštině a pak improvizální eintopf (hrají: Venca, AK a já), který začal čekáním na Godota a sledem za vlasy přitažených asociací hra dospěla k ódě na radost a závěrečnému aplausu. Mám radost, že jsem se po čtrnácti letech vrátil na prkna, co znamenají svět.*

Markéta V.: *Rozhovory s utečenci mě velmi obohatily. Osud Amadau byl až neuvěřitelný. Tak mladý a tak odvážný. Následná večerní party byla tím nejlepším zakončením celého týdne. Zatančili jsme si společně valčík a polku a nikomu se nechtělo zpátky domů do Čech.*

Jan V.: *Poslední den v Německu jsme měli možnost poznat osudy německých a českých imigrantů. Hlavně nás zaujal africký hoch Amadu. Následně jsme udělali pár posledních společných fotek a poté*

nás čekala prohlídka muzea imigrantů. Následovala večerní párty, kde zábrany byly prolomeny. Doopravdy jsme si tedy mohli užít Němců až poslední den před odjezdem.

Markéta H.: Dnešní výběr témat na další práci mě trochu překvapil, ale alespoň se více zaměříme na témata, která nás zajímají. Rozhovory s imigranty mě velice zaujaly a zasáhly, člověk si uvědomí, co má a co může ztratit. Na konec rozlučková párty, velmi podařená a zábavná, přičemž zábavu obstarávají především čeští studenti a AK.

Markéta K.: Zatímco Amadu soutěžil ve zpěvu, my si užívali party na zakončení pobytu v Kristýnině domě. Myslím, že opravdu zlatým hřebem byla výborná improvizace, o které se už zmiňoval Honza J. Vůbec se nám nechce domů!

Barbara: V mojí pracovní skupince jsou pouze Češi, a tak se můžeme dobře domloutvat! ☺ Potom nám 2 imigranti vyprávěli své příběhy. Amanduův byl trošku zajímavější, také nám byl věkově blíž. Ale přesto si myslím, že jsme diskuzi vedli dobře a paní Ludmila se necítila odstrčená.

Sophia: Beseda s imigranty byla velmi zajímavá, pomohla nám lépe pochopit, jak se možná cítili totálně nasazení v Německu nebo naopak Němci vyhnání ze Sudet po válce, a jak těžké pro ně bylo zvyknout si žít v cizí zemi.

Nela: „Když se chce, tak to jde“. Paní Ludmila nám popisovala, jak její manžel hledal práci. Z obyčejné práce mechanika se dokázal dopracovat na místo v České bance.

Václav: Ten den začal besedou s klukem z druhého konce světa a skončil mým prvním zahraničním angažmá v životě, ba dokonce první (byť improvizovanou) premiérou v cizím jazyce. Quartet Janouch, Kolář, Šindelář, Vainer nakonec přivedl k slzám všechny tři národnosti zastoupené v hledišti a vytvořil tak (doufám) nanejvýše efektní tečku za celým týdenním programem, není-liž pravda?

Petr: Dnešního dne řešíme současnou imigraci, začali jsme krátkým kvízem na téma „Počet a složení imigrantů“ v ČR a Německu, což bylo velice zajímavé, protože jsme dokázali, jak málo o našich imigrantech víme. Beseda s přistěhovalci je také skvělá, příběh Amadua, sedmnáctiletého muže, původem z Guineje, byl velice dobrodružný.

Johanka: Absolutně vůbec si nedokážu představit, že bych se v šestnácti letech rozhodla, že nechci žít ve svojí zemi a uprchla neznámo kam. Obdivuji Amadua za to, že to dokázal a že se mu to povedlo. Celkově bylo poslouchání Amadua a paní Ludmily zajímavé. Museum migrace bylo také zajímavé, zejména proto, že jsme dostali do rukou konkrétní jména, o kterých jsme si mohli v muzeu zjistit více informací. Jinak večer byl naprosto bezkonkurenční, obdivuju, když někdo dokáže z „fleku“ hrát hry, které mají vtip, myšlenku a ostatní pobaví.

Kristýna: Nejvíce mě zaujal Amadouův příběh, na jeho věk zažil věci, které si nedokážu vůbec představit, je velice statečný. (doufám, že dopadl úspěšně v pěvecké soutěži, které se dnes účastnil) Jinak naše ‚party‘ byla super :,), ale vážně nechci domů :(.

Linda: *Dopolední program mi přišel jako jeden z nejzajímavějších. Zaujalo mě vyprávění imigrantů. Asi víc se mi zalíbilo vyprávění dobře naladěného Amadoua. Bavilo mě i focení. Muzeum bylo také moc zajímavé, ale Klimahaus byl pro mě zajímavější. Večer se myslím velmi povedl.*

Maruška: *Amadou, který se ihned stal miláčkem všech děvčat, měl i s paní Ludmilou velmi těžký start, jak v Německu, tak Česku. Ale oba to dokázali.*

Aleš: *Při besedě s imigranty mě nejvíce zaujal příběh paní Ludmily, který dokázal, že pokud člověk skutečně chce, dokáže se v cizí zemi uplatnit.*

21. 10. 2012 - neděle

Odjezd bývá vždy smutný, zvláště po tak intenzivně prožitém týdnu. Rozloučíme se se svými německými partnery, zamáváme z okna a odjíždíme do České republiky, kde nás zítra čeká naše škola, ale především několik měsíců pilné práce, kterou budeme muset projektu věnovat tak, aby byl výsledek úspěšný a cíl splněný. Těšíme se na další výměnné pracovní setkání. Tentokrát my budeme v březnu hostit německé studenty.

Studentské reflexe:

Jan J.: Na dálničním odpočívadle stál ten pravý Mustang ze sedmdesátých let. Životní sen na čtyřech kolech.

Markéta V.: Loučení, poslední mango song a 9 hodin sezení.

Jan V.: Jednoznačně nejhorší den. Nenávidím loučení a odjezd z Německa nebyl nic příjemného. Celý pobyt jsem si velice užil a tamější studenti mi budou chybět, obzvláště někteří z nich. Už aby přijeli k nám do Čech. Posmutnělou náladu v autobuse mi naštěstí dokázal zlepšit skvělý kolektiv ☺

Markéta H.: další den strávený v autobuse:(, alespoň že jedu s příjemnými a zábavnými lidmi a že je vždy co řešit:).

Kristýna: Já nechci domů!!!!!!:(

Markéta K.: Až na nehodu s benzínem byla cesta velmi nudná. Na jedné zastávce jsme nakreslili na Wiebčin hrneček spoustu srdíček, bohužel jen křídou. Doufám, že v březnu přijedou do ČR všichni Němci a bude to minimálně tak dobré jako v Německu. Už se moc těším.

Barbara: Mám štěstí. Nejlepší zážitek z celé cesty se přihodil právě teď! Jsme 6 km od Aše, konečně se objevuje hezká krajina, najednou autobus zastavuje u jakési chatky. „Co se děje?“ ptají se všichni. Pan řidič vystupuje a jde k chatce. Došel benzín. Jsem zvědavá, jak to dopadne ;)

Sophia: Jak se mi ještě před týdnem nechtělo do Německa, tak se mi teď nechce zpátky do Čech. Díky „umění“ pana řidiče načasovat si tankování se nám naše přání v jednu chvíli skoro vyplnilo.

Nela: Rozloučení s rodinou, německý mi studenty a dlouhá cesta zpět do reality.

Václav: Snad jen těch hmot, těch pohonných hmot kdyby bylo o něco více aneb východní Evropa nás vítá zpět s rozevřenou náručí a mlhou na prsou.

Petr: Skvělá to cesta. Johanniny rodiče (rodiče mé hostitelky) se pravděpodobně báli do jaké nuzoty se to vrátím, takže jsem nedostal jídlo na 7 hodin, ale tak na 7 měsíců...

Mustang na prvním odpočívadle (Jak to sakra Němci dělají? Je to obrovské, klidné a čisté! To musíme u nás také zavést.), parta Němců, kteří pálili golfové míčky (nutno říci nepříliš úspěšně) do pole, z čehož si parta zisku- či suvenýrochtivých Čechů udělala skvělou zábavu (já mám 4 míčky, heč!), dále jsem dostal za úkol masírovat (bez honoráře, podotýkám) ztuhlá záda spolucestujícím a na konci cesty, těsně poté, co mě probudila úžasná klasická hudba, podbarvená skutečně epickými prvky, při kterých mi vstávaly chlupy na zádech, nám došel benzín. Pár kilometrů od hranic. Nu což, krásnější místo na zastavení jsme si najít nemohli. Škoda jen, že pana Koláře napadla taková hloupost jako, že si bude hrát s našimi (ano, on sám je nehledal) golfovými míčky, což skončilo ztrátou jediného žlutého, kteréhož jsme předtím našli. Doufám, že se mu uprostřed těch saských polí daří dobře. Stejně jako se nám zdařil celý pobyt.

Johanka: To, že nám došel benzín 6 kilometrů od hranic, budu ještě dlouho vyprávět.... :D

Linda: Zzzzzzzz.....

Maruška: Ach ten benzín... Tak cenná tekutina jako je benzín nám došla 6 kilometrů od hraničního přechodu. Celý incident bral každý s úsměvem, kromě pana Koláře, který ztratil žlutý golfový míček, když už se na akci pana řidiče nemohl dívat. Kde jsme vzali golfové míčky? Nasbírali na odpočívadle v Německu, kde se zbohatlíci zabavili odpálováním míčků do pole.

Aleš: Jestliže by autobus jezdil podle přání cestujících, pak by se nehnul ani o píd' blíže Plzni.

